

DN's 10-punktsplan til at stoppe ukontrolleret jordforurening

Vi ser gang på gang problemer med håndteringen af forurenede jord og byggeaffald mv. rundt i hele landet. Inden for kort tid har der været utallige eksempler fremme i medierne på forurenede jord, der dukker op på de forkerte steder, sågar i sårbare områder med drikkevandsindvinding, og i meget større mængder end myndighederne har tilladt.

Problemerne er meget omfattende

Sagen med Nordic Waste i Ølst som udspillede sig ved årsskiftet 2023/24 udgør et skrækeksempel, hvor jordskred med store mængder forurenede jord truede den nærliggende å og landsby¹. Nordic Waste havde modtaget ekstreme jordmængder, selv mens jordskredet var i gang, og gjorde ikke nok for at stoppe det før det var for sent. En del af jorden var meget forurenede, herunder med PFOS fra "ko græsser-sagen" i Korsør², som Nordic Waste påstod at kunne rense.

Samtidigt har nogle landmænd set en god forretning i at modtage jord til udlæg på deres jorde. På papiret for at forbedre dyrkningen særligt på lavtliggende områder, men ofte er der tale om langt mere jord end nødvendigt. Et godt eksempel er sagen ved Kagerup, hvor der er kørt ca. 450.000 ton jord ud på marken i op mod 5 meters højde med byggeaffald³, hvilket ikke kan siges at forbedre dyrkningen og samtidig er en markant ændring af det oprindelige kuperede istidslandskab. I årevis har samme firma kørt jord forurenede med byggeaffald til Esromgaards marker⁴. Det er helt usandsynligt at det har den påståede forbedrede dyrkningseffekt. Desværre er mange kommuner ikke godt nok klædt på til at forstå eller anvende lovgivningen og en del jord accepteres kørt uden nogen forudgående tilladelse. Det gør det ufatteligt nemt at køre mere jord eller i værste fald et helt andet jordparti end anmeldt til modtagestedet.

Der viser sig jævnligt også sager hvor forurenede jord dukker op steder, hvor det ikke hører til, fordi vognmænd eller andre ser en lukrativ forretning i at få forurenede jord til at "forsvinde" – hvilket TV 2-dokumentarerne »Den Sorte Svane« og »Operation X – Jorden er giftig« gav et chokerende indblik i. Her kom blandt andet beretningen om et par ved Herfølge som havde købt en landejendom, hvor det senere viste sig, at en vognmand havde spredt kraftigt forurenede jord ud på markerne.

¹ TV2 Østjylland d. 10. februar 2024: <https://www.tv2ostjylland.dk/randers/nordic-waste-skandalen-forstaa-sagen-paa-faa-minutter>

² Information d. 17. februar 2024: <https://www.information.dk/indland/2024/02/reanseanlaeg-drift-nordic-waste-tilboed-vaske-pfos-forurenede-jord>

³ DR d. 23. april 2025: <https://www.dr.dk/nyheder/indland/billeder-viser-byggeaffald-paa-mark-hvor-transportgigant-har-dumpet-tonsvis-af-jord>

⁴ TV2: den 19. februar 2025: <https://nyheder.tv2.dk/2025-02-18-billeder-afsloerer-byggeaffald-i-historisk-naturomraade>

Andre gange skyldes det uvidenhed om jordens egentlige forureningsgrad på grund af utilstrækkelige analyser. Et eksempel er sagen ved Smidstrup Vandværk⁵ i Nordsjælland, hvor vandværket konstaterede at PFAS-holdig jord ved en fejl var blevet udlagt på vandværkets arealer. Jorden skulle være ren, men der blev konstateret høje koncentrationer af PFAS og pesticider i udvaskningstest, som ikke indgår i de almindelige analyser.

Et andet alvorligt problem er de store mængder spildevandsslam som hvert år køres ud på landbrugsjord. Miljøstyrelsen opgjorde i 2023 at 74.000 ton tørstof fra spildevandsslam blev spredt på dansk landbrugsjord. Spildevandsslam, som udover at indeholde den fosfor som bruges som næring for afgrøderne, også kan være forurenet med bl.a. tungmetaller, PFAS, mikroplast, medicinrester og andre miljøfremmede stoffer. Ud af de tusindvis af stoffer som findes i vores spildevand testes slammet kun for få stoffer. Kan det virkelig være rigtigt at slam skal spredes ud på store arealer med risiko for at det skader vores natur og vandmiljø?

Behov for et opgør

De mange eksempler viser tydeligt at vi først og fremmest er nødt til at gøre op med vores tillidsbaserede tilgang til miljølovgivningen, og at vi skal have en langt strammere lovgivning og mere kontrol og håndhævelse på området. I tv-programmet »Operation X – Jorden er giftig« serveres citatet "Hvis jeg skulle vælge mellem at handle med kokain eller svindle med jord, ville jeg vælge jord – der er lige så mange penge i det og det er stort set straffrit", som sætter hovedet på sømmet. DN er stærkt bekymret for hvor mange sager er der mon derude i det ganske land, som er gået under radaren.

Når sagerne endeligt tages op af myndighederne, ender det alt for ofte med at skatteborgerne står tilbage med regningen eller også sker der bare ingenting, fordi det er for dyrt for forureneren. Og forureningen bliver liggende. Det er uacceptabelt, og DN ønsker derfor også at sikre at princippet om at forureneren betaler holdes i hævd.

Det er svært at gardere sig imod kriminalitet og onde hensigter. Men når efterspørgslen på at modtagejord er så lille, i forhold til alt den overskudsjord, der skal findes plads til, og når myndighederne samtidigt er begrænsede i deres handlemuligheder og tillader deponi i det åbne land, opstår en smeltedigel af uhensigtsmæssigheder, der presser priserne op og i princippet gør jordhåndtering og jordflytninger til det vilde vesten.

Miljøministeren har udtalt, at der er behov for skærpet lovgivning og ændringer i den administrative praksis vedrørende håndtering af jord og har indkaldt til forhandlinger. DN kommer derfor nu med en 10-punktsplan, der hvis den implementeres, vil bidrage til at minimere risikoen for spredning af forurening. I DN håber vi, at ministeren og ordførerne vil tage DN's forslag med til de kommende forhandlinger.

DN's forslag til en 10-punktsplan, der senest bør være implementeret inden udgangen af 2026:

1. Ingen jordudbringning i sårbare grundvandsdannende områder.
2. Stop udbringning af spildevandsslam på landbrugsjord.
3. Stop for tilladelser til import af jord fra udlandet.
4. Krav til analyseparametre og prøvefrekvens skal ændres i jordflytningsbekendtgørelsen.

⁵ Jyllands Posten d. 3. april 2024: <https://jyllands-posten.dk/podcast/ECE16969328/fucker-forurenet-jord-med-vores-grundvand/>

5. Alle jordflytninger skal anmeldes til myndighederne, uanset hvor jorden kommer fra.
6. Godkendelser og tilladelser til modtagelse af jord skal fremover håndteres af regionerne.
7. Øget tilsyn med modtagere og transportører.
8. Jordprøver skal tages af akkrediterede prøvetagere.
9. Alle jordflytninger skal anmeldes i en fælles digital løsning. Straksflytninger skal stoppes, så det reelt bruges ved akut gravearbejde.
10. Stop de lange kørsler med jord. Ren overskudsjord skal håndteres og anvendes lokalt.

Uddybning af forslagene i 10-punktsplanen

Kommunerne har ikke en chance for at styre transport af jord på tværs af kommunegrænser, som ofte også går på tværs af hele landet. Kommunernes muligheder for og pligter til at undgå uønsket spredning af jordforurening skal styrkes, mens regionerne også skal indtage en væsentlig rolle.

1. Ingen jordudbringning i sårbare grundvandsdannende områder

DN mener, at praksis med at udbringe jord på landbrugsarealer skal stoppes, fordi der reelt spredes store mængder forurenet jord ud på store flader i det danske landskab, som kan udgøre en trussel for grundvandsressourcen og ødelægge bevaringsværdige landskaber. Indenfor BNBO og den statslige udpegning af særlig sårbare grundvandsdannende områder skal jordudlæg helt stoppes.

Uden for disse områder kan der dog være begrænsede arealer, hvor dyrkning af jorden reelt kan forberedes. I sådanne tilfælde skal der være en uafhængig vurdering af (ikke landmandens jordbrugskonsulent) for, at jordtilførsel kan tillades og hermed opnå en tilladelse fra den pågældende region.

Miljømyndigheden skal føre et aktivt tilsyn med jordmodtagere og sikre, at der ikke udlægges mere jord end tilladt til godkendt jordbrugsformål. Der skal altid være et krav om opmålinger af koter før og efter jordudlæg i tilladelserne, der gives til jordudlæg.

2. Stop udbringning af spildevandsslam på landbrugsjord

Ubehandlet slam fra renseanlæg udbringes med det formål at bringe fosfor tilbage i kredsløbet til gavn for plantevæksten. Men hagen ved denne praksis er, at der med fosforen følger en lang række uønskede, miljøfarlige stoffer. Faktisk kender vi slet ikke det reelle omfang af stoffer i slammet, der er tale om ukendt cocktail af forskellige miljøfremmede stoffer, men vi ved at det ofte kan indeholde for høje koncentrationer af PFAS⁶. Der er kun krav om test for 7 tungmetaller og 6 andre miljøfremmede stoffer i slammet (ikke PFAS!), hvoraf der for nogle stoffer kun skal testes, ved mistanke om at det kan være til stede. Grænseværdierne for disse stoffer

⁶ <https://www2.mst.dk/Udgiv/publikationer/2024/08/Gennemf%C3%B8relse-og-anvendelse-af-slamdirektivet.pdf>

er væsentligt højere end jordkvalitetskriterierne, hvilket svarer til at man tillader spredning af forurenede jord.

Flere lande har i dag forbudt udbringning af slam af miljøhensyn, og der findes tekniske løsninger der muliggør fosforgenvinding, så fosfor kan udbringes på en mere sikker måde.

3. Stop for tilladelser til import af jord fra udlandet

Vi ser flere sager, hvor Miljøstyrelsen har udstedt problematiske importtilladelser af forskellige affaldsfraktioner, herunder forurenede jord. På papiret er der tale om import til nyttiggørelse. Men det er svært se, hvorfor jord med forurenende stoffer skal importeres til Danmark i stedet for at blive behandlet i hjemlandene. I vores øjne har det mere karakter af deponi. Et godt eksempel er Norreccos anlæg i Uge, Aabenraa hvor forurenede jord og boremudder fra Norge og Tyskland "nyttiggøres" i en 45 meter høj skibakke⁷, som kan rumme op til 2,5 millioner ton jord⁸. Og faktisk var op mod en halv million ton af den forurenede jord hos Nordic Waste importeret fra Norge⁹. Danmark har i forvejen begrænset plads i deponier og anlæg til jord¹⁰, og det er derfor uhensigtsmæssigt at fylde dem op med jord fra andre lande. Det bidrager også til at presse priserne for jordmodtagelse op, og Danmark skal stoppe importen fuldstændigt.

Miljøstyrelsen har udarbejdet et nyt administrationsgrundlag for import af olieholdigt spildevand, men hvad med ren/forurenede jord? DN er bekymrede for hvilken kontrol, der er med importeret forurening, viden om historik til fastsættelse af analysekrav og i hvilket omfang MST kontrollerer forureningen gennem deponeringsperioden og eventuelt som slutprodukt.

4. Krav til analyseparametre og prøvefrekvens skal ændres i jordflytningsbekendtgørelsen

Staten bør sikre, at myndighederne har de redskaber der skal til (og at de bruges) til at sikre en bedre beskyttelse af både miljø, natur og fælles drikkevandsressourcer. DN foreslår, at der i jordflytningsbekendtgørelsen indføres krav til øget analysehyppighed, identificeres og tilføjes flere relevante analyseparametre, og at bekendtgørelsen bredes ud til at gælde for alle jordflytninger. Det ville være muligt at indføre differentierede krav for f.eks. områdeklassificering, landzone og evt. andre områder inddelt efter anvendelse eller historik. Ved jordudlægning indenfor områder med særlige drikkevandsinteresser (OSD) og i indvindingsoplande skal der være tilføjes analysekrav PFAS, og krav om udvaskningstest skal indgå for at sikre grundvandsressourcen mod forurening.

Reglerne skal ændres så klassificering/kategorisering af jordpartier ensrettes hos kommunerne, så samarbejdet mellem kommunerne ikke besværliggøres unødigt, når der er tale om jord der flyttes over kommunegrænser.

⁷ JyskeVestkysten d. 16. juni 2018: <https://jv.dk/aabenraa/landsby-kan-blive-soenderjyllands-val-d-isere>

⁸ DN har fået aktindsigt i importtilladelser udstedt af Miljøstyrelsen til Norreccos anlæg i Uge.

⁹ Berlingske d. 25. januar 2024: <https://www.berlingske.dk/indland/store-dele-af-den-forurenede-jord-ved-nordic-waste-var-importeret-fra?>

¹⁰ DR d. 22. januar 2025: <https://www.dr.dk/nyheder/indland/affaldsbranchen-advarer-snart-ikke-mere-plads-til-giftigt-affald-og-nu-starter>

5. Alle jordflytninger skal anmeldes til myndighederne, uanset hvor jorden kommer fra

Som lovgivningen er nu, er det kun flytning af jord fra områdeklassificerede og kortlagte arealer, der skal anmeldes til kommunen, hvor jorden flyttes fra. Jord fra f.eks. landzone anses ifølge lovgivningen for at være ren og er undtaget fra analysekrav og anmeldelsespligt, selvom der også foregår forurenende aktiviteter i landzonen, som giver anledning til punktkildeforurening samt diffus fladeforurening med f.eks. pesticider. Derfor skal der gælde anmelde- og analysekrav overalt i landet.

6. Godkendelser og tilladelser til modtagelse af jord skal fremover håndteres af regionerne

For at sikre de tilstrækkelige kompetencer til godkendelsesarbejdet skal regionerne fremover være tilladelsesmyndighed i sager hvor der ønskes udlagt jord. På den måde kan vi sikre en vis armslængde til lokale interesser, og at medarbejdere kan holde kompetencer vedlige og opnå mere erfaring i kraft af flere sager indenfor den regionale geografiske afgrænsning.

En flytning af kompetencen vil samtidigt stemme godt overens med regionernes indsatser for drikkevandsbeskyttelse.

7. Øget tilsyn med jordmodtagere og transportører

Det skal være et krav, at miljømyndigheden fører aktivt tilsyn med alle jordmodtagere, og altid stille krav om opmålinger af koter før og efter jordudlæg uanset hvilken type tilladelse der gives, og følge aktivt op på om krav til jordmængder er overholdt.

Generelt sker der kun få håndhævelser på området og kun få af disse leder til politianmeldelser. Formodentligt primært pga. manglende kontrol, men også fordi det er besværligt og ressourcekrævende at rette op på sagen, når jorden er, allerede er kørt væk, men det er ikke et argument for at vende det blinde øje til.

Det er et lovkrav at transportøren af et jordparti altid skal være i besiddelse af en følgeseddel (i form af jordanmeldelsen) under transporten, og transportøren skal fremvise denne følgeseddel på miljømyndighedens forlangende. Problemet her er, at kommunerne ikke fører kontrol med de lastbiler, der kører på landets veje. I stedet bør denne opgave overlades til politiet, som mere effektivt kan føre kontrol, f.eks. ved stikprøver af jordtransporter.

8. Jordprøver skal tages af akkrediterede prøvetagere

Som reglerne er nu, skal der for anmeldepligtige jordpartier enten udtages en prøve pr. 30 ton (svarende til ca. et lastbillæs) eller én prøve pr 120 ton (ca. 4 lastbillæs) alt efter hvor jorden kommer fra, og hvad den skal bruges til. Det vil altså sige at en forsvindende lille jordmængde (ca. 30 gram jord) i en blandingsprøve af 5 små nedstik skal repræsentere en meget stor jordmængde (op til 120 ton). Hvor fra i jordbunkerne disse stik tages er altså af altafgørende betydning for om der konstateres en forurening eller om jordpartiet "går fri" som værende rent. DN mener, at der skal indføres krav om at jordprøver skal udtages af en akkrediteret prøvetager, som er i stand til at udtage repræsentative prøver.

Ved forklassificeringer (inden jorden opgraves) står det endnu værre til. Her bruges ofte en enkelt boring i midten af felter på 50m² hvorfra der udtages blandprøver for

hver 33 centimeters dybde. Denne praksis skal stoppes, da den tilgodeser bygherre, som sparer penge på borearbejdet og rådgivertimer, men ikke giver repræsentative prøver.

9. Alle jordflytninger skal anmeldes i en fælles digital løsning. Straksflytninger skal stoppes, så det reelt bruges ved akut gravearbejde

Alle kommuner skal have et elektronisk system til anmeldelse af jordflytninger og både "afsender-" og "modtagerkommune" skal kunne afvise en jordflytning. Vi ved, at der stadig er (heldigvis få) kommuner der bruger papirblanketter til jordanmeldelser som gør det besværligt at fremsøge og udtrække relevante data f.eks. om jordmængder og analyseresultater i forhold til specifikke adresser eller på mere overordnet niveau. Ét fælles system til jordanmeldelser ville lette delingen af oplysninger mellem kommunerne og samle data.

Betaling for jordflytning bør ske direkte mellem anmelder og jordmodtager, og transportøren betales af jordmodtageren. På den måde ville transportøren ikke have incitament for at snyde sin kunde ved at køre jord til et sted, der ikke er aftalt. Anmelder af en jordflytning kan benytte muligheden for at anmelde en straks/akut flytning af jord og for at komme af med jorden uden at skulle afvente kommunens godkendelse. Mange andre benytter dog muligheden for at omgå kommunens sagsbehandlingstid. DN mener at kommunerne skal afvise alle straksflytninger, som ikke omhandler en akut opstået situation med gravearbejde (f.eks. ved brud på vandledninger), hvor arbejdet ikke kan planlægges på forhånd, og jorden ikke kan oplagres midlertidigt indtil kommunen har godkendt jordflytningen.

10. Stop de lange kørsler med jord. Overskudsjord skal håndteres og anvendes lokalt

Miljøstyrelsen kortlagde i 2017 jordstrømmene i Danmark¹¹. De kom dengang frem til at ca. 6 mio. ton jord årligt flyttes efter anmeldelse til kommunen. Men det er kun den jordmængde der anmeldepligtig. Den totale flyttede jordmængde er meget større og ukendt. Mængderne må forventes at være øget siden 2017 pga. øget byggeaktivitet og nogle kilder nævner mindst 15 mio. ton¹². Vi taler altså om helt enorme jordmængder. De mange jordflytninger, der sker hvert år, medfører en betragtelig klimabelastning, belastning af vejnettet og øget trafik, når jorden køres med lastbiler eller sejles afsted, ofte på en lang rejse, til den anden ende af landet. DN mener, at der skal stilles krav om, at genindbygning af jorden altid skal indgå i planlægningen af det samlede byggeprojekt, hvor udgangspunktet er, at jorden så vidt muligt skal blive på den pågældende matrikel eller udviklingsområde. Jorden kan f.eks. genindbygges ved at koterne indenfor udviklingsområdet hæves, i en støjvold eller kælkebakke (dog altid under hensyntagen til omgivelserne), medmindre der er tale om helt særlige typer forurenede jord, som kun kan behandles eller deponeres sikkert få steder i landet, som er særligt indrettet og miljøgodkendt til formålet.

¹¹ Miljøstyrelsen: Kortlægning af jordstrømme, Miljøprojekt nr. 1947, Juni 2017
<https://www2.mst.dk/Udgiv/publikationer/2017/06/978-87-93614-09-3.pdf>

¹² <https://www.dr.dk/nyheder/indland/da-jorden-braendte-under-vognmand-sendte-han-forfalskede-jordproever-se-her-hvordan>